

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۶۲. بررسی تبصره «۱۱» بند «الف-۱» - درباره صندوق تأمین خسارت‌های بدنی

مقدمه

یکی از معضلات مهم اجتماعی مربوط به بیمه شخص ثالث در بازار بیمه، مسئله عدم توان پرداخت خسارت‌های انواع تصادفات توسط افراد معسر و بدهکار شدن و زندانی شدن آنها می‌باشد. به همین دلیل براساس قانون، به منظور حمایت از زیان‌دیدگان حوادث ناشی از وسایل نقلیه، خسارت‌های بدنی وارد به اشخاص ثالث که به علت فقدان یا انقضای بیمه‌نامه، بطلان قرارداد بیمه، شناخته نشدن وسیله نقلیه مسبب حادثه، کسری پوشش بیمه‌نامه ناشی از افزایش مبلغ ریالی دیه یا تعلیق یا لغو پروانه فعالیت شرکت بیمه یا صدور حکم توقف یا ورشکستگی بیمه‌گر یا به‌طور کلی خسارت‌های بدنی که خارج از تعهدات قانونی بیمه‌گر هستند، صندوقی به نام صندوق تأمین خسارت‌های بدنی تشکیل شده و اصلاحاتی در قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث بر اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰ در خصوص این صندوق اعمال شده است. علاوه بر مصارفی که برای این صندوق در قانون مزبور در نظر گرفته شده است، دولت بخشی از منابع این صندوق را برای تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر که برعهده بیت‌المال یا دولت است، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، به مبلغ ۳،۵۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته بود که در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ نیز به تصویب رسید. دولت مجدداً همین مبلغ را در بودجه سال ۱۳۹۷ به تأمین کسری اعتبارات دیه این محکومان اختصاص داده است. متن پیشنهادی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به‌صورت ذیل می‌باشد:

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۴۸

شماره چاپ:

۷۶۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۹/۲۱

تبصره «۱۱» بند «الف-۱» - «به‌منظور تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر با اولویت زنان معسر و مواردی که پرداخت خسارات برعهده بیت‌المال یا دولت باشد، وزیر دادگستری مجاز است با تصویب هیئت نظارت صندوق تأمین خسارت‌های بدنی حداکثر تا سه هزار و پانصد میلیارد (۳,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع درآمد سالیانه موضوع بندهای «ث» و «ج» ماده (۲۴) قانون بیمه اجباری^۱ خسارات وارد شده به شخص ثالث بر اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰ را از محل اعتبارات ردیف ۴-۱۱۰۰۰۰ جدول شماره (۷) این قانون دریافت و هزینه کند. مدیرعامل صندوق مزبور مکلف است با اعلام وزیر دادگستری مبلغ یاد شده را به نسبت در مقاطع سه‌ماهه در اختیار وزارت دادگستری قرار دهد».

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۵۷۰۰

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۱۰/۱۸

۱. ماده (۲۴) - منابع مالی صندوق به شرح زیر است:

الف) هشت درصد (۸٪) از حق بیمه اجباری موضوع این قانون بر مبنای نرخنامه مذکور در تبصره «۳» ماده (۱۸) این قانون
ب) مبلغی معادل حداکثر یک سال حق بیمه اجباری که از دارندگان وسیله نقلیه‌ای که از انجام بیمه موضوع این قانون خودداری کنند وصول می‌شود.

میزان مبلغ مذکور، نحوه وصول، تخفیف، تقسیط و بخشودگی آن به پیشنهاد بیمه مرکزی به تصویب مجمع عمومی صندوق می‌رسد.
پ) مبالغ بازیافتی از مسببان حوادث، دارندگان وسایل نقلیه، بیمه‌گران و سایر اشخاصی که صندوق پس از جبران خسارت زیان‌دیدگان مطابق مقررات این قانون حسب مورد دریافت می‌کند.

ت) درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری وجوه صندوق با رعایت ماده (۲۷) این قانون

ث) بیست درصد (۲۰٪) از جریمه‌های وصولی راه‌نمایی و رانندگی در کل کشور

ج) بیست درصد (۲۰٪) از کل هزینه‌های دادرسی و جرایم نقدی وصولی توسط فوه قضائیه و تعزیرات حکومتی

چ) جریمه‌های موضوع بند «پ» ماده (۴)، ماده (۴۴) و بند «ت» ماده (۵۷) این قانون

ح) کمک‌های اعطایی از سوی اشخاص حقیقی یا حقوقی

اظهار نظر کارشناسی

بعد از بررسی گزارش‌ها و منابع اطلاعاتی مختلف در این زمینه نکات و ملاحظات کارشناسی ذیل قابل طرح می‌باشد:

۱. براساس سالنامه آماری صنعت بیمه ۱۳۹۵ که توسط بیمه مرکزی منتشر شده است، در سال ۱۳۹۵ صندوق تأمین خسارت‌های بدنی، ۲۰,۳۱۱ میلیارد ریال درآمد داشته است، در حالی که مقدار خسارت پرداختی صندوق ۹,۴۲۳ میلیارد ریال بوده است که تنها ۴۶ درصد از درآمدهای صندوق در این سال می‌باشد. نسبت خسارت پرداختی به درآمدها در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ نیز به ترتیب ۳۹ و ۴۳ درصد بوده است. براساس گزارش صندوق، مجموع مازاد منابع صندوق در پایان سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۲,۷۰۱ میلیارد ریال است. بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به نسبت پایین هزینه به درآمد در این صندوق، تأمین منابع پیش‌بینی شده بند «الف» تبصره «۱۱» جهت پرداخت دیه محکومان معسر با محدودیت مواجه نخواهد شد.

۲. به نظر می‌رسد با توجه به وجود منابع مالی مختلف برای صندوق در ماده (۲۴) قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث بر اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰، نیازی به منحصر کردن منابع دیه معسرین به منابع مذکور در پیشنهاد دولت در این تبصره (بندهای «ث» و «ج») ماده (۲۴) نمی‌باشد. چراکه ممکن است وصولی صندوق از محل این ردیف‌ها با تأخیر مواجه شده و یا حتی بخشی از آن توسط دولت تخصیص داده نشود، در صورتی که صندوق دارای منابع درآمدی مختلف است.

۳. اعتبار دریافتی وزارت دادگستری از محل این بند در سال ۱۳۹۵ مبلغ ۲۶۵/۸ میلیارد ریال بوده است که به افراد ذینفع (تعداد ۴۲۶ پرونده) پرداخت شده است. همچنین در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۶۸ میلیارد ریال (تعداد ۲۱۹ پرونده) براساس آرای قضایی صادره پرداخت شده است. بنابراین عملکرد این بند در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۶ کمتر از ۵ درصد بوده است، لذا هدف دولت از اعتبار پیش‌بینی شده در این تبصره محقق نشده است.

۴. به دلیل کمبود اعتبارات وزارت دادگستری در پرداخت دیه محکومین معسر و حمایت از بزه‌دیدگان و عدم تناسب اعتبارات با حجم انبوه پرونده‌های وارده با روند تخصیص فعلی، تعهدات ناشی از پرداخت دیه محکومین معسر تا پایان سال جاری براساس پیش‌بینی‌ها بالغ بر ۴,۲۶۲ میلیارد ریال خواهد شد. و این رقم تا پایان سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۵,۵۴۳ میلیارد ریال برآورد می‌شود که تأمین منابع آن، ضروری به نظر می‌رسد. هرچند اولویت اول افزایش ردیف اعتبارات مربوط به وزارت دادگستری برای تأمین این کسری است، ولی با توجه به وضعیت درآمدی دولت و مازاد نسبی منابع صندوق، می‌توان بخشی از منابع صندوق مزبور را برای این منظور در نظر گرفت آنچنان که در پیشنهاد دولت نیز درج شده است.

۵. از آنجا که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، در ارتباط با حکم مذکور، هیچ الزامی برای گزارش‌دهی پیش‌بینی نشده است، لذا مناسب است در پایان جزء مذکور، الزامی برای گزارش عملکرد این بند در نظر گرفته شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به موارد ذکر شده، در نهایت متن جایگزین برای تبصره «۱۱» بند «الف-۱»، به این صورت پیشنهاد می‌شود:

به منظور تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر با اولویت زنان معسر و مواردی که پرداخت خسارات برعهده بیت‌المال یا دولت باشد، مدیرعامل صندوق تأمین خسارت‌های بدنی مکلف است با اعلام وزیر دادگستری و تصویب هیئت نظارت صندوق حداکثر تا سه هزار و پانصد میلیارد (۳,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع درآمدهای سالانه صندوق مزبور موضوع ماده (۲۴) قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث بر اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰ را از محل اعتبارات ۴-۱۱۰۰۰۰ جدول شماره (۷) تأمین و به وزارت دادگستری پرداخت نماید. مدیرعامل صندوق مزبور مکلف است با اعلام وزیر دادگستری مبلغ یاد شده را به نسبت در مقاطع سه‌ماهه در اختیار وزارت دادگستری قرار دهد. صندوق و وزارت دادگستری موظف هستند گزارش عملکرد این بند را هر سه ماه یکبار به کمیسیون‌های اقتصادی و قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.